

1.11.2018

EOAK/4392/2018

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Tarkastaja Peter Fagerholm

JYVÄSKYLÄN POLIISIVANKILA, ENNALTA ILMOITTAMATON TARKASTUS 3.9.2018

Tarkastuspöytäkirja

Osallistujat EOAK:sta

Esittelijäneuvos Juha Haapamäki
Esittelijäneuvos Mikko Eteläpää
Tarkastaja Peter Fagerholm

Osallistujat tarkastuskohteesta - - -

1. YLEISTÄ

Eduskunnan oikeusasiamies toimii YK:n kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan (OPCAT) tarkoittamana kansallisena valvontaelimenä. Tässä ominaisuudessa oikeusasiamies tekee tarkastuksia kaikkiin niihin paikkoihin, joissa pidetään tai voidaan pitää vapautensa menettäneitä. Pääpaino tehtävässä on ennalta ehkäistä vapautensa menettäneiden huonoa kohtelua mm. antamalla viranomaisille suosituksia, joiden tarkoituksena on parantaa vapautensa menettäneiden henkilöiden kohtelua ja oloja. Oikeusasiamies raportoi kansallisena valvontaelimenä havainnoistaan vuosittain eduskunnalle, suljettujen laitosten toiminnoista vastaaville viranomaisille sekä YK:n kidutuksen vastaiselle alakomitealle (SPT, Subcommittee for the Prevention of Torture). Myös eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain mukaan oikeusasiamiehen tulee toimittaa tarkastuksia erityisesti vankiloissa ja muissa suljetuissa laitoksissa valvoakseen niihin sijoitettujen henkilöiden kohtelua.

Jyväskylän poliisivankila on sisätilaongelmien takia tammikuussa 2018 poistettu käytöstä. Poliisivankila tullaan saneeraamaan. 26.6.2018 on otettu käyttöön poliisilaitoksen sisäpihalle rakennettu säilytystila.

Tarkastus suoritettiin virka-aikana. - - - Tarkastuksen alettua säilöön otettuna oli kaksi rikospesusteisesti kiinniotettua henkilöä.

Jyväskylässä on kaupungin ylläpitämä selviämisasema, minne viedään lähinnä ns. rauhalliset päihtyneet ja vakioasiakkaat.

2. TARKASTUSHAVAINNOT

2.1 Tilat

Jyväskylän poliisiaseman säilytystilassa on kahdeksan selliä. Säilytystilassa on lisäksi kolme sumpua. Vartijoiden mukaan pelastusviranomainen on määrännyt, ettei säilytystilassa saa olla yhtä aikaa enemmän kuin kymmenen kiinniotettua.

Kuva 1: Jyväskylän poliisiaseman säilytystila

Säilytystilassa ei säilytetä vangittuja tai pidätettyjä. Sellit ovat ns. juopposellejä missä ei ole esim. sänkyjä. Säilytystilassa ei myöskään ole suihku-, ulkoilu- tai tapaamistiloja.

Säilytystila oli siistissä kunnossa.

2.2 Henkilöstö

Säilytystilan esimiehenä toimii komisario - - - ja ylivartijana - - - - - . Kaikki ovat miehiä ja he ovat vakinaisessa virkasuhteessa. Vartijoiden lisäksi - - - poliisia työskentelee määräaikaisina säilytystilassa. Säilytystilaan on kuitenkin rekrytoitu kolme uutta vartijaa alkaen 1.10.2018. Yksi rekrytoiduista on nainen.

Säilytystilassa toimitaan suomen kielen lisäksi pääsääntöisesti englanniksi ja jonkin verran ruotsiksi. Tarvittaessa käytetään tulkkausta.

- - -

Kaksi vartijaa ei vielä ollut käynyt poliisihallinnon vartijakoulutusta. Yksi heistä oli kertomansa mukaan toiminut vartijana jo viisi vuotta.

Vartioinnin lisäksi vartijoiden työtehtäviin kuuluu rikoksesta epäiltyjen rekisteröinnit ja kulunvalvontaa. Vartijat tuuraavat satunnaisesti Jämsän ja Saarijärven poliisivankiloissa.

Vartijoille järjestetään työpaikkakoulutusta kaksi kertaa vuodessa. Verkkokoulutuksia on vartijoiden mukaan paljon ja ne on hoidettava työaikana, kun työtilanne sen sallii.

2.3 Vapautensa menettäneelle tehtävät ilmoitukset ja kirjaukset

Sekä vartija että poliisi, tilanteesta riippuen, tekee säilöön otettavalle tulotarkastuksen, missä kysytään mm. henkilön vammoista ja lääkityksestä. Poliisi kirjaa kiinniottopöytäkirjan. Vartija päättää poliisilain perusteella säilöön otetun henkilön vapauttamisesta.

Vaikka säilytystila on ensisijaisesti tarkoitettu poliisilakiperusteisesti kiinniotetuille, näytti kiinniottopöytäkirjojen ja vartijoiden kertomusten perusteella siltä, että siellä säilytetään varsin usein rikosperusteisesti kiinniotettuja. Jäi epäselväksi, millä kriteereillä rikosperusteisesti kiinniotettuja ylipäänsä säilytetään Jyväskylässä, lähinnä juopuneille tarkoitetuissa tiloissa.

Säilytystilassa ei ollut kirjallisia ilmoituksia vapautensa menettäneen oikeuksista ja velvollisuuksista. Jäi epäselväksi, miten vapautensa menettäneille kerrotaan heidän oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan säilytystilassa.

2.4 Terveydenhuolto

Lääkäri tai terveydenhoitaja ei käy säilytystilassa. Akuuteissa tapauksissa paikalle soitetaan ambulanssi taikka konsultoidaan lääkäriä. Tarkastuksen aikana tuotiin poliisivankilaan päihtynyt henkilö, joka puhalsi alkometriin heikolla puhalluksella 2.6 promillea. Vartijat tilasivat paikalle ambulanssin tarkistamaan henkilön terveydentilan.

Vartijat kertoivat, että ambulanssi joudutaan tilaamaan viikoittain, eri syistä.

Säilytystilassa oli verenpaine- ja verensokerimittari sekä defibrilaattori. Säilytystilassa ei ollut lääkekaappia. Valvomon viereisen huoneen lattialla oli ns. ambulanssilaukku (ensiapulaukku), joka sisälsi erilaisia sideharsoja ja ensiaputarvikkeita. Laukusta löytyi myös mm. aspiriinia sekä lääkepurkki (Rivatriil) täynnä lääkkeitä, joiden viimeinen käyttöpäivämäärä oli 8/2018.

Kuva 2: Säilytystilan ensiapulaukku

2.5 Ruoka- ja muu perushuolto

Tarvittaessa Sodexon kautta on saatavilla ruokaa. Myös välipala esimerkiksi diabeetikoille on saatavilla.

2.6 Yhteydenpito

Säilytystilassa ei ole omaistapaamisia. Mikäli säilöön otettu haluaa tavata avustajansa, tapaaminen järjestetään joko säilytystilan sumpussa taikka tutkijan huoneessa.

Mikäli säilöön otettu haluaa soittaa avustajalleen, hänelle annetaan selliin bluetooth-sankaluuri.

2.7 Valvonta

Selleissä ja käytävällä - - -. Selleihin on myös ääniyhteys, joskin yhteyden kerrottiin olevan heikko. Sumpuissa - - -, mutta hälytysnappi on.

Vartijoiden mukaan säilöön otettuja valvotaan myös ovesta käsin. Valvontatiheys ei vartijoiden mukaan saisi ylittää kahta tuntia.

Kameranäkymä WC-asiointiin on peitetty teknisesti. Joidenkin sellien osalta peittoalue oli varsin suuri.

Säilytystilassa on sellikohtaisia palohälyttimiä, jotka hälyttävät suoraan - - -. Mahdollisen palon syytyessä vartijoiden käytössä on paloletku (sumusuihku).

Kuva 3: Säilytystilan sammutuskalusto

Ennen säilytystilan käyttöönottoa oli tehty palotarkastus.

2.8 Voimakeinot

2.9 Oikeusturvakeinot

Vartijoilla ei ollut tietoa, että poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 17 luvun nojalla olisi tehty päätöksiä, joihin vapautensa menettäneellä on muutoksenhakuoikeus, eikä säilytystilassa ollut tätä varten lomakkeita. Myöskään säilytystiloja ja poliisivankiloita valvovien viranomaisten yhteystiedot käsittävää listaa ei ollut saatavilla. Näiden molempien lomakkeiden edellytetään Poliisihallituksen 24.11.2017 poliisiyksiköille lähettämässä kirjeessä POL-2017-41566 olevan saatavilla.

2.10 Yksityisyyden toteutumista edistävät ja haittaavat käytännöt

Oikeusasiamiehen kansliassa on valittu vuodelle 2018 muun muassa tarkastuksilla huomioitavaksi erityisteemaksi oikeus yksityisyyteen.

Tarkastuksessa havaittiin, että sellin ”juoppo 11” osalta kameravalvonnan wc-istuinnäkymää ei ollut peitetty siten, että wc-käynnin yksityisyys olisi turvattu. Peitettynä oli sen sijaan sellin vesipiste.

Tähän erityisteemaan liittyen ei tehty muita erityisiä, muista vastaavista tarkastuskohteista erotuvia havaintoja.

3. TOIMENPITEET

Tarkastushavainnot esiteltiin oikeusasiamies Petri Jääskeläiselle. Hän totesi niiden osalta seuraavan.

1. Yksityisyyden suoja kameravalvonnassa on yksi Poliisihallituksen 24.11.2017 lähettämässä kirjeessä POL-2017-41566 mainituista toimenpiteistä (kohta 13). Tarkastuksessa havaittiin, että sellin ”juoppo 11” osalta wc-istuinnäkymä ei ollut peitettynä. Peitettynä oli sen sijaan sellin vesipiste.

Poliisihallituksen kirjeessä on mainittu myös lääkkeenantokoulutuksesta. Tältä osin kyse on valtakunnallisesta ongelmasta. Kirjeessä edellytetään muitakin toimenpiteitä, joita ei ainakaan kaikilta osin ollut pantu täytäntöön Jyväskylän säilytystilassa. Poliisilaitosta pyydetäänkin kirjeen kunkin kohdan osalta ilmoittamaan, miten se on toimeenpannut Poliisihallituksen edellyttämät asiat Jyväskylän säilytystilassa (erityisesti kirjeen kohdat 1, 2, 3, 4, 5, 8, 13, 15, 16).

2. Tarkastajat kiinnittivät huomiota siihen, etteivät vartijat - - - ja - - - käyttäneet nimilaattaa kuten poliisin virkapuvusta annettu sisäministeriön asetus edellyttää.
3. Vartijana on toiminut pitkään henkilö, jolla ei ole poliisihallinnon vartijakoulutusta.
4. Jyväskylän säilytystilassa säilytetään varsin paljon rikoksesta epäiltyjä, vaikkei heille tarkoitettuja sellejä ole. Tältä osin oikeusasiamies otti asian erikseen tutkittavakseen omana aloitteena (EOAK/5680 /2018).

Oikeusasiamies pyytää Sisä-Suomen poliisilaitosta 28.2.2019 mennessä ilmoittamaan, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt edellä esitetyn johdosta.

Tämä pöytäkirja lähetetään tiedoksi myös Poliisihallitukselle.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Peter Fagerholm
tarkastaja